

Br: 02-03-6822/1

Podgorica, 13. maj 2019. godine

MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNOG STARANJA
-n/r ministra, g-dina Kemala Purišića-

Poštovani gospodine Purišiću,

Na osnovu Vašeg akta broj: 56-762/18-8 od 6. maja 2019. godine, kojim se traži mišljenje na tekst Predloga Strategije za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023. godine, sa Akcionim planom za 2019-2020, Ministarstvo finansija daje sljedeće:

MIŠLJENJE

Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023. godine je nacionalni, sveobuhvatni i interresorni dokument koji se bavi unapređenjem uslova za realizaciju prava djeteta u svim oblastima obuhvaćenim Konvencijom Ujedinjenih nacija (UN) o pravima djeteta i njenim fakultativnim protokoloma.

Na tekst Predloga Strategije za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023. godine, sa Akcionim planom za 2019-2020 i Izvještaj o analizi uticaja propisa sa aspekta uticaja na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

U dostavljeni Izvještaj o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa navedeno je da će se troškovi primjene Strategije obezbjeđivati iz redovnih budžeta resornih ministarstava i lokalnih samouprava uključenih u realizaciju, jer mjere i aktivnosti većim dijelom predstavljaju redovne aktivnosti koje svako ministarstvo sprovodi i sprovodiće u odnosu na djecu. Drugi dio sredstava planiran je iz međunarodnih razvojnih projekata i donacija, i to većinom onih koji su već odobreni i u toku je njihova realizacija.

Sredstva potrebna za realizaciju aktivnosti predviđenih Akcionim planom za vremenski period 2019. i 2020. godine, obezbjeđiće se iz budžeta prepoznatih nosilaca aktivnosti, kao i iz sredstava donacija. Imajući u vidu da u samom Akcionom planu nijesu precizno utvrđena sredstva za implementaciju svih navedenih aktivnosti, već su naznačena kao redovna budžetska sredstva, neophodno je da sve obaveze koje bi proistekle, a koje se odnose na obezbjeđivanje finansijskih sredstava iz Budžeta Crne Gore, budu usklađene sa sredstvima, koja se, u skladu sa mogućnostima, planiraju godišnjim zakonom o budžetu, za navedene namjene.

Imajući u vidu da su kao nosioci aktivnosti prepoznati budžetski korisnici, Ministarstvo finansija predlaže da se prije svega polazi od principa finansijske održivosti koji podrazumijeva da se prilikom sprovođenja aktivnosti, koje proizilaze iz Akcionog plana za 2019. godinu, poštuju fiskalna ograničenja definisana godišnjim budžetskim okvirom, odnosno sredstvima koja su planirana Zakonom o budžetu Crne Gore za 2019. godinu za predmetne namjene. Međutim, kada je u pitanju obezbjeđivanje finansijskih sredstava u Budžetu Crne Gore za naredni period, za 2020. godinu, ukazujemo na potrebu usklađivanja planiranih aktivnosti sa raspoloživim sredstvima, u skladu sa mogućnostima, sa Zakonom o budžetu Crne Gore za 2020. godinu.

Takođe, Ministarstvo finansija predlaže da se inteziviraju aktivnosti kako bi se što veći dio sredstava potrebnih za realizaciju aktivnosti, predviđenih za implementaciju Strategije za ostvarivanje prava djeteta za period 2019-2023. godine, obezbijedio iz donatorskih sredstava, a u cilju rasterećenja budžetske potrošnje.

S poštovanjem,

 MINISTAR
Darko Radunović
Darko Radunović

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA	
PREDLAGAČ	Ministarstvo rada i socijalnog staranja
NAZIV PROPISA	Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023sa Akcionim planom 20192020
<p>1. Definisanje problema</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koje probleme treba da riješi predloženi akt? - Koji su uzroci problema? - Koje su posljedice problema? - Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri? - Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)? 	
<p>Strategija za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023 je nacionalni, sveobuhvatni i interesorni dokument koji se bavi unapređenjem uslova za realizaciju prava djeteta u svim oblastima obuhvaćenim Konvencijom Ujedinjenih nacija (UN) o pravima djeteta i njenim fakultativnim protokolima. Ovaj dokument se odnosi na petogodišnji strateški period i njegova primjena počinje u 30-toj, jubilarnoj godini od donošenja Konvencije UN o pravima djeteta.</p> <p>Izradom Strategije za ostvarivanje prava djeteta nastojali smo da na sistematski način pristupimo rješavanju pitanja društvenog položaja djece, kao i da ispunimo međunarodne obaveze koje proističu iz ratifikacije Konvencije UN o pravima djeteta, kao i drugih potpisanih i ratifikovanih međunarodnih dokumenata, kao i da obezbijedimo cjelovitost i koherentnost politike zemlje prema djeci i koordinirano sprovođenje akcija i mjera u svim oblastima koje se bave djecom.</p> <p>Strategija se rukovodi međunarodnim standardima ljudskih prava i dječjih prava, predviđenih Konvencijom o pravima djeteta. Posebno Strategija se oslanja na Konvenciju o pravima djeteta, koja obuhvata prava, koja Komitet za prava djeteta prepoznaje kao opšta načela koja treba uzimati u obzir prilikom sprovođenja Strategije i u svim situacijama koje se odnose na djecu. Ona su u osnovi izrade ove Strategije i to: Najbolji interes djeteta, Učešće djeteta, Pravo na život, opstanak i razvoj, Nediskriminacija, Pravo na obrazovanje.</p> <p>Ovim dokumentom obuhvaćene su sve oblasti koje pokriva Konvencija UN o pravima djeteta i služi kao baza za efektivno sprovođenje odgovarajućih politika u Crnoj Gori. Sve preporuke Komiteta su korišćene kao smjernice za izradu Strategije za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023.</p> <p>Ostvarivanje Strategije podrazumijeva interresornu saradnju svih ministarstava i drugih institucija od značaja za ostvarivanje prava djeteta, kao i intersektorsku saradnju – javnog sketora sa NVO sektorom i međunarodnim organizacijama.</p>	

Očekuje se da će ova Strategija doprinjeti poboljšanju ostvarivanja prava djeteta i boljem kvalitetu života djece u Crnoj Gori.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Strategiju za ostvarivanje prava djeteta 2019-2023, ima tri specifična strateška cilja i to:

Specifični strateški cilj 1: **UNAPRIJEDITI INTERRESORNU I INTERSEKTORSKU SARADNJU I DRUGE KLJUČNE USLOVE ZA OSTVARIVANJE PRAVA DJETETA**

Ovaj cilj podrazumijeva unapređenje sprovođenja svih procesa u vezi podataka o djeci, uključujući njihovu interresornu i intersektorsku razmjenu kao i poboljšanje primjene zakonodavno-strateškog i finansijskog okvira i koordinaciju svih aktera u ostvarivanju i monitoringu prava djeteta.

Oblasti Konvencije za prava djeteta na koje se cilj odnosi su:

Opšte mjere implementacije

Definicija djeteta

Opšti principi Konvencije

Ratifikacija međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava

Saradnja sa međunarodnim tijelima

Specifični strateški cilj 2: **POBOLJŠATI DOSTUPNOST I KVALITET SOCIJALNE I ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I OBRAZOVANJA ZA SVU DJECU**

Ovaj cilj se odnosi na obezbjeđenje efektivnog sistema alternativne brige za djecu bez roditeljskog staranja, unaprijeđenje podrške djeci sa smetnjama u razvoju i drugoj djeci iz osjetljivih grupa kao i adolescentima u ostvarivanju besplatne i blagovremene zdravstvene zaštite. Cilj se takođe odnosi na smanjenje materijalnog siromaštva djece, povećanje dostupnosti obrazovanja djeci iz osjetljivih grupa, unaprijeđenju kvaliteta obrazovanja za svu djecu, kao i na pristup kvalitetnim kulturnim i medijskim sadržajima i unaprijeđenu podršku ranom razvoju djeteta.

Oblasti Konvencije na koje se cilj odnosi su:

Porodično okruženje i alternativna briga

Smetnje u razvoju, primarna zdravstvena i socijalna zaštita

Obrazovanje, slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti

Rani razvoj djeteta

Specifični strateški cilj 3: **SPRIJEČITI SVE OBLIKE NASILJA NAD DJECOM I POBOLJŠATI OSTVARIVANJE POSEBNIH MJERA ZAŠTITE DJECE**

Ovaj strateški cilja obuhvata prevenciju svih vrsta nasilja nad djecom i podršku djeci-žrtvama, unapređenje podrške djeci na koju se primjenjuju posebne mjere zaštite, kao i sprovođenje prethodnih preporuka Komiteta UN u vezi Fakultativnog protokola

o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji i Fakultativnog protokola o učešću djece u oružanim sukobima.

Oblasti Konvencije na koje se cilj odnosi su:

Nasilje nad djecom

Posebne mjere zaštite

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju?

Strategija svoju viziju projektuje na budućnost, ali je zasniva na sadašnjem stanju u zemlji. Teži da osnaži djecu i da ih prepozna kao sastavni i važan dio prilikom osmišljavanja strategija i javnih politika.

Izrada i sprovođenje programa mjera iz Strategije podrazumjeva međusektorski pristup, odnosno da se intervencije osmišljavaju i realizuju metodom saradnje, koja uključuje sve sektore i lokalnu zajednicu. Zato je potrebna koordinacija među ministarstvima/institucijama, lokalnim organima i civilnim društvom.

Prilikom osmišljavanja i realizacije strateških intervencija, vodili smo računa o njihovoj kratkoročnoj, kao i dugoročnoj održivosti. U idealnom slučaju, sistem osmišljen Strategijom treba da obezbjeđuje kontinuitet i samoodrživost. U Strategiji je takođe naglašeno da akteri relevantni za sprovođenje Strategije treba da raspolažu podacima/pokazateljima koji su dostupni, pouzdani i raspoloživi na međunarodnom i nacionalnom nivou, kao i podacima iz naučnih istraživanja koji se koriste za definisanje problema, određivanje prioriteta i osmišljavanje ciljeva i aktivnosti.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)
 - Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti,
 - Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija;
 - Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

Troškovi primjene Strategije će se pretežno obezbjeđivati iz redovnih budžeta resornih ministarstava i lokalnih samouprava uključenih u njegovu realizaciju, jer mjere i aktivnosti iz ove strategije većim dijelom predstavljaju redovne aktivnosti koje

svako ministarstvo sprovodi i sprovodiće u odnosu na djecu. Drugi dio sredstava je planiran iz međunarodnih razvojnih projekata i donacija i to većinom onih koji su već odobreni i u toku je njihova realizacija. To znači da neće biti dodatnih opterećenja za građane i privredu Crne Gore.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?;
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti;
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti;
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?;
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteci finansijske obaveze?;
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?;
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćenja prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda;
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti;
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?;
- Da li su dobijene primjedbe implementirane u tekst propisa? Obrazložiti.

Troškovi primjene Strategije će se pretežno obezbjeđivati (tokom četvorogodišnjeg perioda) iz redovnih budžeta resornih ministarstava i lokalnih samouprava uključenih u realizaciju Strategije, jer mjere i aktivnosti iz ove strategije većim dijelom predstavljaju redovne aktivnosti koje svako ministarstvo sprovodi i sprovodiće u odnosu na djecu. Drugi dio sredstava je planiran iz međunarodnih razvojnih projekata i donacija i to većinom onih koji su već odobreni i u toku je njihova realizacija.

Nije predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proizići finansijske obaveze. Implementacijom propisa se neće ostvariti prihod za budžet Crne Gore.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertska podrška i ako da, kako.
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.

Izradom Strategije koordiniralo je Ministarstvo rada i socijalnog staranja uz participaciju UNICEFA i međunarodnog konsultanta, u saradnji sa Ministarstvom zdravlja, Ministarstvom prosvjete, Ministarstvom pravde, Ministarstvom za ljudska i manjinska prava, Ministarstvom finansija, Ministarstvom unutrašnjih poslova, predstavnicima nevladinog sektora i predstavnicima djece. Tokom tog procesa niz organizacija koje zastupaju djecu i mlade dale su svoj doprinos radnoj grupi.

U toku izrade dokumenta konsultovani su članovi Savjeta za prava djeteta, predstavnici svih institucija socijalne i dječije zaštite, Skupštinski odbor za ljudska i manjinska prava, Kancelarija za koordinaciju sistema UN u Crnoj Gori, predstavnici Kancelarije zaštitnika ljudskih prava, Instituta za javno zdravlje, Monstata, NVO Roditelji, NVO Udruženje mladih s hendikepom, NVO Centar za prava djeteta Crne Gore, NVO Centar za Romske inicijative, Vrhovno državno tužilaštvo, i predstavnici djece.

U širokom konsultativnom procesu učestvovalo je oko 100 predstavnika djece osnovnoškolskog i srednješkolskog uzrasta iz svih krajeva Crne Gore. Mišljenja djece su bila ključna za analizu stanja i problema u oblasti prava djeteta, kao i polazne osnove za formulisanje Strategije. Konsultativni proces je sproveden kroz seriju individualnih i grupnih intervju, grupne razgovore, fokus grupe i elektronsku razmjenu informacija sa djecom.

Djeca su pokazala da vjeruju da će se uvažiti njihova mišljenja i na taj način Strategiju prilagoditi stvarnim potrebama djece u Crnoj Gori.

Održane su dvije prezentacije Nacrta strategije. Prva prezentacija je održana široj grupi partnera, a druga je održana u okviru Javne rasprave i na njoj je učestvovalo preko 100 predstavnika zainteresovanih strana.

Kroz proces javnih konsultacija dobili smo 24 primjedbe i sugestije od predstavnika različitih institucija koje su razmotrene, a od kojih je određen broj i usvojen. U izvještaju o sprovedenoj Javnoj raspravi koji je objavljen na sajtu Ministarstva rada i socijalnog staranja 25.04.2019.godine precizno su navedene i obrazložene sve prispele primjedbe i sugestije.

7: Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
- Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

Izveštavanje o primjeni *Strategije za ostvarivanje prava djeteta* zasnivaće se na praćenju indikatora rezultata iz Akcionog plana i doprinosa koji realizacija Akcionog plana u toku svake godine daje ostvarivanju operativnih ciljeva. To podrazumijeva da će se podaci o ostvarivanju aktivnosti predviđenih za svaku godinu primjene prikupljati kontinuirano, a na kraju svake godine će se obavljati godišnji pregled ostvarivanja Akcionog plana, koji će biti osnova za pripremu godišnjeg izvještaja o realizaciji. Godišnji izvještaj treba da pruži odgovor na pitanje: Šta je urađeno i koliko je to što je urađeno dalo doprinosa ostvarivanju operativnih ciljeva Strategije? Najveći broj indikatora operativnih ciljeva su oni koji se već prate u skladu s *Nacionalnom strategijom održivog razvoja do 2030. godine* ili su uključeni u TRANSMONEE bazu. Takođe je važno da se prati i da se na godišnjem nivou izvještava koliko ostvarivanje Akcionog plana Strategije doprinosi realizaciji preporuka Komiteta UN za prava djeteta.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja će koordinirati izradom budućih Akcionih planova za predviđeni strateški period. Za realizaciju Strategije odnosno Akcionog plana za svaku godinu biće imenovana Radna grupa za praćenje i izvještavanje o primjeni Strategije. S obzirom na to da izrada i sprovođenje programa mjera iz Strategije podrazumijeva međusektorski pristup na svakom nivou, izvještavanje o implementaciji Akcionog plana Strategije vršiće, po principu rotacije, ministarstva koja su uključena u implementaciju i to: Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo pravde. Tako će svako ministarstvo prepoznati svoju odgovornost i ulogu u implementaciji Strategije i ostvarivanju rezultata koji su osnova za izvještavanje. Prvi izvještajni period biće jul 2019. – kraj decembra 2020. Svi dalji izvještaji pripremaće se za period od godinu dana. Radna grupa za praćenje i izvještavanje o primjeni Strategije će, nakon razmatranja i eventualnih korekcija, izvještaj o realizaciji Akcionog plana Strategije za određenu godinu prezentovati Savjetu za prava djeteta, koji će ga razmatrati i davati preporuku za njegovo usvajanje. Godišnji izvještaj će se upućivati Vladi Crne Gore koja će donositi odluku o njegovom usvajanju. Usvojeni izvještaji biće dostupni javnosti na sajtu Ministarstva rada i socijalnog staranja.

Evaluacija primjene Strategije obaviće se u III i IV kvartalu 2023. godine¹, kao spoljašnja finalna evaluacija od strane nezavisnog stručnjaka. Ova evaluacija će biti usmjerena na sagledavanje ostvarenosti operativnih i strateških ciljeva i na uticaj realizovane Strategije na stanje prava djeteta u Crnoj Gori. Za ovu evaluaciju su planirana sredstva u iznosu do 20.000 EUR koja će se obezbjediti iz budžeta i donatorskih izvora.

Datum i mjesto:

Podgorica, 10. maj 2019. godine

Starješina organa predlagača

Kemal Purišić

¹ Evaluaciju je neophodno sprovesti u ovom periodu da bi se omogućilo da njeni zaključci budu dio završnog izvještaja o sprovođenju Strategije, kao što je to predviđeno Metodologijom razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata.